

Kobrova „cesta skrze střed“

Jiří Kobr zabydlel svými sochami legendární chodbu Ústavu makromolekulární chemie AV ČR. Byly zde k vidění práce Trojice, Zvěstování, Samodruhá, Narození, Madona s dítětem, Mytí nohou, Křížová cesta aj. Šlo o výjimečnou příležitost. Můžeme sice například v kapli ve Strakově u Litomyšle od loňského roku zhlédnout realizaci Kobrova návrhu „vitráží“ z broušených skleněných krystalů, které proměnily světelné prostředí místa, v galerijních prostorách se ale jeho sochy objevují velmi sporadicky.

Připomeňme soubor Kříž z roku 2003, jímž Jiří Kobr zakončil studium Akademie výtvarných umění v Praze a za který obdržel Cenu rektora. Za výchozí téma v něm zvolil hranici – omezující a současně poskytující východiska. Vnímá ji jako prostředek výrazu – jako „výpověď o vlastnostech věci a prostředek jejího kontaktu s okolím“. Z původní ideje uzavřenosti dospěl „cestou skrze střed“ ke kříži. Hledal jeho možnosti v ploše i prostoru, sledoval významy materiálu i barvy, aniž by se opíral o symbolické a náboženské obsahy. Důležitý byl pro něho úběžník syntézy, jež dobře znal z prací období baroka, současně uvažoval v duchu minimalistické formy.

Kříž je pro uměleckou práci Jiřího Kobra velmi symptomatický, neboť současně zpřítomňuje rovinu symbolického znaku i lidské postavy. Můžeme jej tak vztáhnout k autorovu aktivnímu zájmu o křesťanskou víru i k jeho četným řezbářským realizacím nejen pro sakrální prostory. Kobr se ve svých pracích odkazuje k inspirativnímu momentu krajiny, k roli historie, jež obsah soch spoluutváří, za důležitou považuje u díla významovou vstřícnost člověku.

Náboženská témata nebo práce pro sakrální prostory nejsou v současném sochařství výjimečnou záležitostí. Z nedávných absolventů pražské Akademie výtvarných umění připomeňme například Petru Křivovou, která v souboru sádrových reliéfů Křížová cesta z roku 2015 obsah symbolických příběhů transformovala do děje geometrizovaných tvarů, dále Evu Vláčilíkovou, jež vytvořila figurální dvojici Zvěstování a Immaculata (2014), kdy náměty z křesťanské ikonografie přizpůsobila vlastní psychologii a stylizaci ovlivněné východoasijskými figurálními kánony (obě autorky absolvovaly Ateliér sochařství II Jindřicha Zeithammla). Jan Miklica (loňský absolvent Ateliéru figurálního sochařství a medaile Vojtěcha Míči) v rámci své závěrečné práce zrealizoval tři sochy osobité formy tematizující život Panny Marie – Zvěstování, Panna Maria v Naději, Nanebevzetí. Tito autoři sice pracemi připomínají tradiční hodnoty naší kultury, neopakují ale doslovně historickou formu, předkládají smysluplné aktualizace.

Také Jiří Kobr vytváří formu, jež autenticky vychází z jeho žitých situací. V křesťanství nalézá prostor možností nekonvenčního myšlení v paradoxech a „prostor posvěcení běžných lidských situací“ – na základě vlastní zkušenosti si uvědomil důvod existence umění a jeho pravděpodobný vývoj: „od pomůcky k rituálu až po kulturní celek“. O roli umění nepochybuje, neboť to oslovuje člověka prožitkem, podněcuje osobní zkušenost. Kobr dochází ve svých úvahách (viz přednáška *Staré náboženství v novém umění / Důvody k optimismu při oživovacích pokusech*, 2017) k logickému kritickému závěru: křesťanství je dnes neatraktivní vlastně stejně jako moderní umění, obě sféry „nekomunikují“. Je ale přesvědčen, že umění a víra se mohou tvůrčím způsobem podporovat – nachází východisko: „Pokud náboženství není jen neživotným

dogmatem bez vztahu k lidskému životu a pokud umění není jen prostorem k předvádění sebe.“

Autora zajímají momenty existence, kdy „profánní“ se stává „posvátným“. Neinspiruje jej aplikace predefinovaných forem, ale možnosti otevírání žitých situací hierofanii. Jde o jakési hledání významuplného prostoru. Mircea Eliade vysvětluje ve své publikaci *Posvátné a profánní* význam zjevení posvátného prostoru pro náboženského člověka, neboť má pro něho „existenciální hodnotu“. Připomíná, že moderní nenáboženský člověk je potomkem člověka náboženského, je výsledkem procesu desakralizace. V židovsko-křesťanské perspektivě dle něho nenáboženský člověk ztratil schopnost prožívat náboženství uvědoměle, tedy mu rozumět a přijímat jej za své, bylo „zapomenuto“ v hlubinách nevědomí. Práce Jiřího Kobra, jehož „cesta skrze střed“ se netýká pouze výtvarné oblasti, můžeme interpretovat jako příležitost k rozvzpomínání se na dřívější schopnost náboženství zprostředkovat člověku sílu, neboť „zjevení posvátného prostoru umožňuje získat ‚pevný bod‘, umožňuje zorientovat se v chaotické stejnorodosti, ‚založit svět‘ a žít skutečně“ (M. Eliade).

Iva Mladičová

Použité texty:

Mircea Eliade, *Posvátné a profánní*, OIKOYMENH, Praha 2006.

Jiří Kobr, *Teoretická část diplomové práce*, Akademie výtvarných umění v Praze 2003.

Jiří Kobr, *Staré náboženství v novém umění (Důvody k optimismu při oživovacích pokusech)*, přednáška pronesená 27. 3. 2017 u příležitosti výstavy Jiří Kobr / „Ejhle...“ Domorodé kultovní sochařství z Čech v pražské Galerii Makráč.

Jiří Kobr / „Ejhle...“ Domorodé kultovní sochařství z Čech

Galerie Makráč, Praha

27. 2. – 21. 4. 2017

Kurátorka: Dagmar Šubrtová